

Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a doradztwo edukacyjno-zawodowe

mgr Aneta Żurek

zurek@womczest.edu.pl

Program konferencji:

- **13.00–13.15 Powitanie**
  - **13.15–13.40 „Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a doradztwo edukacyjno- zawodowe”** – mgr Aneta Żurek, nauczyciel konsultant Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie
  - **13.40–14.15 „Poradnictwa zawodowe dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi – praktycznie wykorzystanie Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia”** – mgr Monika Zakrzewska, socjolog, trener biznesu, doradca zawodowy, doradca planowania kariery osób z niepełnosprawnościami, wiceprezes Polskiej Federacji Zatrudnienia Wspomagane
  - **14.15–14.45 „Perspektywy zatrudnieniowe osób z niepełnosprawnością na rynku pracy”** – dr Elżbieta Antosz, kierownik Działu Pośrednictwa Pracy i Aktywizacji Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie
- 14.45–15.00 Przerwa**
- **Przykłady Dobrych Praktyk**
  - **15.00–15.30 „System doradztwa zawodowego w częstochowskich szkołach”** – mgr Ewa Mucha, dyrektor Specjalistycznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej – Centrum Informacji Zawodowej w Częstochowie
  - **15.30–16.00 „Koordynacja zatrudnienia osób niepełnosprawnych”** – mgr Izabela Wilkos, „Gemina” Sp. z o.o. Zakład Pracy Chronionej
  - **16.00 Zakończenie**

Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2015/2016

1. Wzmocnienie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci **ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi** w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.

2. Podniesienie jakości kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych poprzez zaangażowanie przedstawicieli partnerów społecznych w dostosowywanie kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.

3. Rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.

4. Edukacja matematyczna i przyrodnicza w kształceniu ogólnym.

Minister edukacji narodowej ustanowiła **rok szkolny 2015/2016 Rokiem Otwartej Szkoły**

Za poradnictwo zawodowe w Polsce odpowiadają:

- **Minister Edukacji Narodowej** – za całość działań z zakresu orientacji i poradnictwa zawodowego w stosunku do dzieci i młodzieży, realizowanych za pomocą poradni psychologiczno–pedagogicznych i szkół
- **Minister Pracy i Polityki Społecznej** – za poradnictwo zawodowe dla osób dorosłych z wykorzystaniem w tym celu jednostek publicznej służby zatrudnienia

Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi to uczeń.....

- 1) z niepełnosprawności;
- 2) z niedostosowania społecznego;
- 3) z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- 4) ze szczególnych uzdolnień;
- 5) ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- 6) z zaburzeń komunikacji językowej;
- 7) z choroby przewlekłej;
- 8) z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;
- 9) z niepowodzeń edukacyjnych;
- 10) z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
- 11) z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2013 poz. 532)

Rozpoznawanie możliwości psychofizycznych uczniów

- Odpowiednie **wykorzystanie potencjału** uczniów
- **Kształtowanie odpowiednich relacji** z otoczeniem (relacje z rówieśnikami, wspólnota ze społeczeństwem, poczucie przydatności), akceptacja siebie i poczucie własnej wartości
- Określanie ograniczeń zdrowotnych

**Dlaczego tak ważny jest trafny wybór
zawodu w tej grupie uczniów?**

Główne tezy doradztwa edukacyjno-zawodowego:

Cały proces edukacji służy kształtowaniu

- **aspiracji życiowych ucznia,**
- **kształtuje samoocenę możliwości intelektualnych,**
- **zainteresowań,**
- **zdolności,**
- **cech charakteru**

są to niezbędne elementy trafnego wyboru zawodu i kształcenia

Główne tezy doradztwa edukacyjno-zawodowego:

Orientacja zawodowa to zadanie dla każdego nauczyciela:

- przybliżenie uczniom zawodów i specjalności, które wiążą się z **prowadzonym przez niego przedmiotem**, gdyż w ramach każdego przedmiotu można znaleźć i wyeksponować treści związane z wyborem zawodu
- kształtowanie umiejętności **ponadzawodowych**, czyli pożądanych niezależnie od stanowiska pracy, od dziedziny aktywności zawodowej, które warunkują atrakcyjność zawodową pracownika

Główne tezy doradztwa edukacyjno-zawodowego:

- Przy realizacji zadań z zakresu orientacji szkolnej i zawodowej niezbędna jest **współpraca z rodzicami**

Główne tezy doradztwa edukacyjno-zawodowego:

- Działania z zakresu orientacji zawodowej powinny mieć charakter **spójnych, skoordynowanych, długofalowych działań nauczycieli i szkoły jako całości niezależnie** od przedmiotów czy poziomu nauczania
- Wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego

Dane dotyczące liczby uczniów ze SPE w gimnazjum Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w gimnazjach w 2014 r.

Uczniowie:	Szkoła	
	ogólnodostępna i integracyjna	specjalna
• z niepełnosprawnościami sprzężonymi	1 989	3 356
• niewidomi	28	68
• słabo widzący	334	199
• niesłyszący	107	391
• słabo słyszący	904	266
• z niepełnosprawnością intelektualną w st. lekkim	10 501	11 586
• z niepełnosprawnością intelektualną w st. umiark. lub znacznym	1 950	6 157
• niedostosowani społecznie	242	3 134
• zagrożeni niedostosowaniem społecznym	1 069	1 788
• zagrożeni uzależnieniem	55	115
• z zaburzeniami zachowania	1079	856
• przewlekłe choroby	90	10
• z zaburzeniami psychicznymi	100	10
• z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją	883	131
• z autyzmem , w tym z zespołem Aspergera	1031	250
Razem 52 679 =	24 062	+ 28 617

Źródło: SIO

Nowa perspektywa finansowa 2014-2020

- Próby określenia minimum godzin na doradztwo zawodowe
- www.mir.gov.pl wytyczne Funduszy Europejskich odnośnie priorytetów (rozdział 6 – Doradztwo zawodowe)
- www.funduszeuropejskie.gov.pl

Podstawa programowa dla doradztwa zawodowego

- **Podstawa programowa dla doradztwa zawodowego** (minimalna liczba godzin) na poszczególne poziomy szkół z liczbą godzin i z narzędziami, rozwiązaniami organizacyjnymi

Badania wpływu kierunku i poziomu wykształcenia na aktywność zawodową osób niepełnosprawnych

Raport końcowy (PFRON 2012)

- **Stosunek do pracy osób niepełnosprawnych**: rozumieją jej znaczenie i wagę, jednocześnie nie widzą siebie w sytuacji jej wykonywania (wprost zaprzeczają możliwości jej podjęcia, uzależniają ją od innych czynników lub uciekają w myślenie życzeniowe).
- **Bardzo nisko oceniają swoje kwalifikacje i umiejętności**, charakterystyczny jest brak wiary we własne siły, braki twardych i miękkich kompetencji, które są ważne z punktu widzenia pracodawcy.
- Postawy wobec pracy, stan zdrowia i postawy wobec własnej niepełnosprawności, przekonania dotyczące miejsca osób niepełnosprawnych w społeczeństwie, korzystanie z pomocy **mają większy wpływ (76-84%) na aktywność zawodową niż poziom wykształcenia (3,4%)**

Raport IBE

*REALIZACJA BADANIA ŚCIEŻEK EDUKACYJNYCH
NIEPEŁNOSPRAWNYCH DZIECI, UCZNIOW I ABSOLWENTOW –
RAPORT KOŃCOWY*

Paweł Grzelak, dr Paweł Kubicki, Marta Orłowska

Według Międzynarodowej Organizacji Pracy (MOP)
– The International Labour Organization (ILO) – **rehabilitacja
zawodowa jest częścią ogólnego procesu rehabilitacji osób
niepełnosprawnych.**

- **Międzynarodowa Organizacja Pracy** - została założona w 1919 r., aby doprowadzić rządy, przedsiębiorców i związki zawodowe do wspólnego działania na rzecz sprawiedliwości społecznej i lepszych warunków życia na całym świecie
- Liczba krajów członkowskich MOP wynosi aktualnie 186 (stan w dniu 16.06.2015 r.). W roku swego pięćdziesięciolecia w 1969 r., MOP została nagrodzona Pokojową Nagrodą Nobla. Biuro Organizacji mieści się w Genewie w Szwajcarii

MOP rekomenduje:

- Dążyć do tego, **aby stworzyć sprawnie funkcjonujący system orientacji i poradnictwa zawodowego we wszystkich szkołach, a szczególnie specjalnych**, co stanowi konieczny warunek uczenia się przez całe życie i lepszą integrację społeczną. (...)
- Specyfika pracy doradcy zawodowego z osobą niepełnosprawną powinna wynikać m.in. **z tego, że praca zawodowa pełni funkcję ich rehabilitacji.**

ICF

- ***ICF (Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia)***. Została ona przyjęta jako jedna z klasyfikacji społecznych przez ONZ i włączona do *Standardowych zasad wyrównywania szans osób niepełnosprawnych*

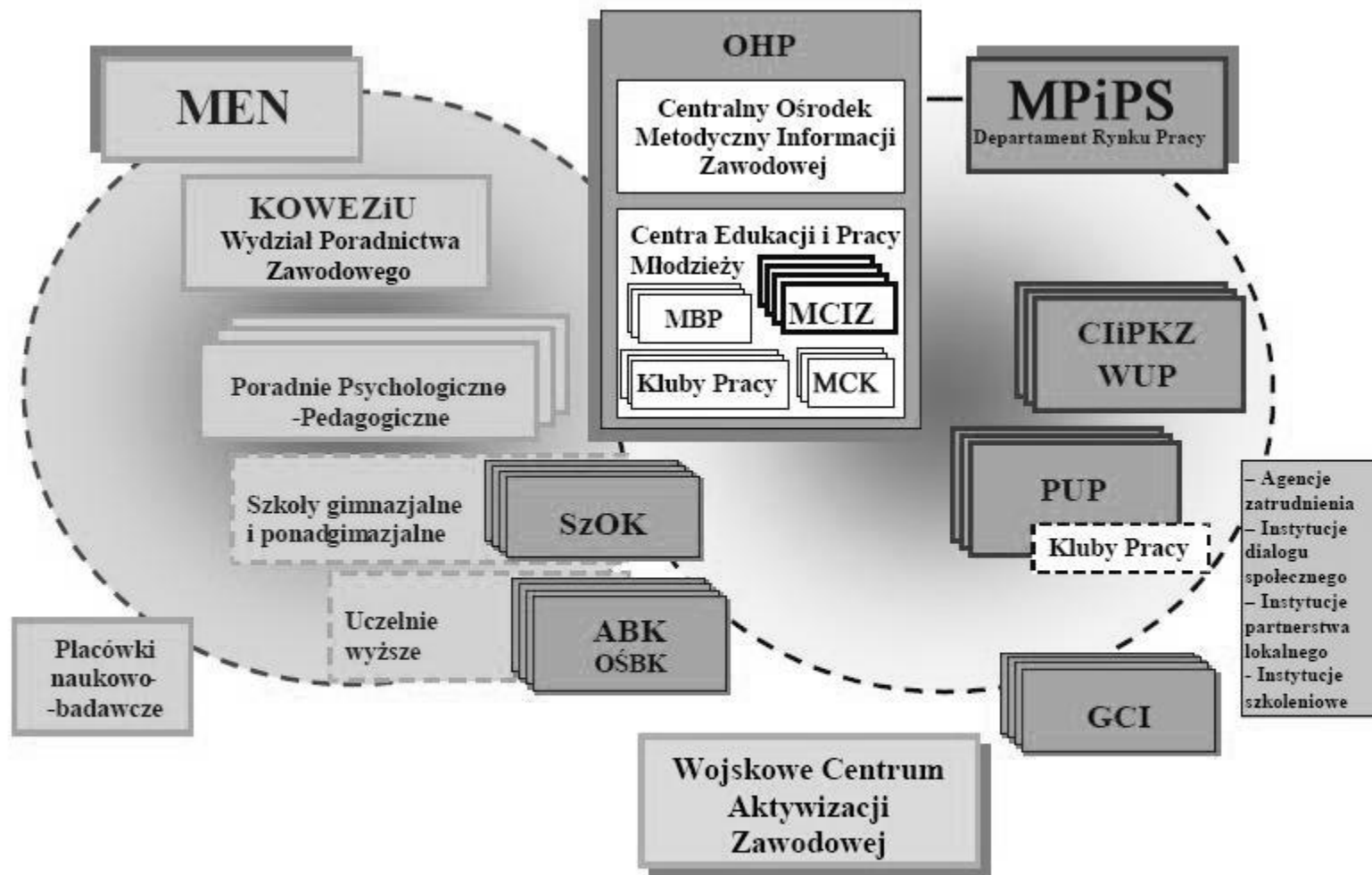
Ważne!

- osoba niepełnosprawna **zachowuje określone zdolności i sprawności**, które po ich zidentyfikowaniu, ukierunkowaniu i usprawnieniu (przy zastosowaniu odpowiednich środków i w odpowiednich warunkach) mogą stać się podstawą do podjęcia dodatkowego szkolenia, a następnie pracy zarobkowej;
- **żadna** praca nie wymaga od osoby, w tym niepełnosprawnej, zaangażowania **wszystkich jej sprawności fizycznych, psychicznych i społecznych**;
- osoby niepełnosprawne mają możliwość uruchomienia pewnych **mechanizmów kompensacyjnych** i wykonywania czynności przy zastosowaniu nieco innej techniki, np. wykonywania czynności jedną ręką, a nie dwoma czy orientacji w środowisku pracy na podstawie bodźców słuchowych, zamiast wzrokowych

Na poziomie centralnym realizacją zadań z zakresu poradnictwa zawodowego zajmuje się:

- Wydział Poradnictwa Zawodowego **Krajowego Ośrodka Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej (KOWEziU)**
- Organem prowadzącym KOWEziU jest ***Ministerstwo Edukacji Narodowej***

źródło: Materiały szkoleniowe MEN 2010

o systemie oświaty

(DzU z 2004 r., Nr 256, poz. 2572, z późniejszymi zmianami)

(art. 1, pkt 14)

- Zobowiązuje placówki oświatowe do „przygotowania uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia”
- Zadanie to jest realizowane poprzez doradców zawodowych lub innych specjalistów zatrudnionych w różnorodnych placówkach systemu oświaty – szkołach, poradniach psychologiczno-pedagogicznych etc.
- Są to różne formy pomocy grupowej, bądź konsultacje indywidualne (dla uczniów, rodziców, nauczycieli)

Pozostałe akty prawne regulujące funkcjonowanie poradnictwa zawodowego w systemie edukacji to:

- *Rozporządzenie w sprawie **ramowych statutów publicznych przedszkoli oraz publicznych szkół***
- *Rozporządzenie w sprawie **szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych***
- *Rozporządzenie w sprawie **zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach***
- *Rozporządzenie w sprawie **warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem***

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

§ 5. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczną organizuje dyrektor przedszkola, szkoły i placówki

2. Pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolu, szkole i placówce udzielają uczniom nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści wykonujący w przedszkolu, szkole i placówce zadania z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w szczególności psycholodzy, pedagodzy, logopedzi, **doradcy zawodowi** i terapeuci pedagogiczni, zwani dalej „specjalistami”

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

§ 7. 1. W szkole pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem oraz w formie:

- 1) klas terapeutycznych;
- 2) zajęć rozwijających uzdolnienia;
- 3) zajęć dydaktyczno-wyrównawczych;
- 4) zajęć specjalistycznych: korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
- **5) zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej – w przypadku uczniów gimnazjum i szkół ponadgimnazjalnych;**
- 6) warsztatów;
- 7) porad i konsultacji

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

- § 17. Zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz z planowaniem kształcenia i kariery zawodowej organizuje się w celu wspomagania odpowiednio uczniów lub słuchaczy w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych, przy wykorzystaniu **aktywnych metod pracy**
- Zajęcia prowadzą nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych i specjaliści

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

- **§19.2.** Nauczyciele, wychowawcy grup wychowawczych oraz specjaliści w przedszkolu, szkole i placówce prowadzą w szczególności:
  - **1) w przedszkolu** – obserwację pedagogiczną zakończoną analizą i oceną gotowości dziecka do podjęcia nauki w szkole (diagnoza przedszkolna);
  - **2) w szkole** – obserwację pedagogiczną, w trakcie bieżącej pracy z uczniami, mającą na celu rozpoznanie u uczniów:
    - a) trudności w uczeniu się, w tym – w przypadku uczniów klas I–III szkoły podstawowej – ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się, lub
    - b) szczególnych uzdolnień;
  - **3) w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej** – doradztwo edukacyjno-zawodowe

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-
pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

§ 25. 1. Do zadań doradcy
zawodowego należy
w szczególności:

- 1) systematyczne diagnozowanie zapotrzebowania uczniów na informacje edukacyjne i zawodowe oraz pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
- 2) gromadzenie, aktualizacja i udostępnianie informacji edukacyjnych i zawodowych właściwych dla danego poziomu kształcenia;
- 3) prowadzenie zajęć związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniem kształcenia i kariery zawodowej;
- 4) koordynowanie działalności informacyjno-doradczej prowadzonej przez szkołę i placówkę;
- 5) współpraca z innymi nauczycielami w tworzeniu i zapewnieniu ciągłości działań w zakresie doradztwa edukacyjno- -zawodowego;
- 6) wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

- §25.2. W przypadku braku doradcy zawodowego w szkole lub placówce, **dyrektor szkoły lub placówki** wyznacza nauczyciela, wychowawcę grupy wychowawczej lub specjalistę planującego i realizującego **zadania** z zakresu doradztwa edukacyjno- - zawodowego

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
z dnia 1 lutego 2013 r.
w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych
poradni psychologiczno-pedagogicznych,
w tym publicznych poradni specjalistycznych

- § 8. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana bezpośrednio dzieciom i młodzieży oraz rodzicom polega w szczególności na:
  - 1) prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin;
  - **2) udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;**
  - 3) udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
z dnia 1 lutego 2013 r.
w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych
poradni psychologiczno-pedagogicznych,
w tym publicznych poradni specjalistycznych

- § 8. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana bezpośrednio dzieciom i młodzieży oraz rodzicom polega w szczególności na:
  - 1) prowadzeniu terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin;
  - **2) udzielaniu wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;**
  - 3) udzielaniu pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ
z dnia 1 lutego 2013 r.
w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych
poradni psychologiczno-pedagogicznych,
w tym publicznych poradni specjalistycznych

- **§ 9. 1.** Realizowanie przez poradnie zadań, o których mowa w § 2 pkt 3, polega w szczególności na:
- 1) udzielaniu nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych lub specjalistom, o których mowa w § 5 ust. 2, pomocy w:
  - a) rozpoznawaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży, w tym w rozpoznawaniu ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I–III szkoły podstawowej,
  - b) planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego,**
  - c) rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień uczniów;

Współpraca nauczycieli przez instytucje wsparcia zewnętrznego:

- Rozporządzenie MEN z dnia **1 lutego 2013** w sprawie działania poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych

Wskazuje:

***pomoc w wyborze kierunku kształcenia i zawodu
oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej***

jako jedno z trzech podstawowych zadań poradni (§ 1 ust.1 i § 8 ust 1 pkt 2)

Obok pomocy udzielanej bezpośrednio uczniom jej zadaniem jest wspieranie nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego

§ 6. 1. Indywidualny program edukacyjno-terapeutyczny, o którym mowa w art. 71b ust. 1b ustawy, zwany dalej „programem”, określa:

.....

5) zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne oraz inne zajęcia, odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne dziecka lub ucznia, o których mowa w § 5 ust. 1 pkt 4, **a w przypadku ucznia gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej – także działania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego i sposób realizacji tych działań;**

Doradztwo zawodowe nie istnieje bez współpracy z instytucjami

- KOWEziU
- Ośrodkiem Rozwoju Edukacji
- wojewódzkimi i powiatowymi ośrodkami doskonalenia nauczycieli
- bibliotekami pedagogicznymi
- instytucjami rynku pracy
- uczelniami wyższymi
- stowarzyszeniami i pracodawcami

**Dziękuję
za uwagę.**

Aneta Żurek

zurek@womczest.edu.pl